

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Інтернаціоналізація вищої освіти України
в умовах полікультурного світового простору:
стан, проблеми, перспективи**

МАТЕРІАЛИ ПІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

(Маріуполь, 18-19 квітня 2018 року)

МАРІУПОЛЬ
МДУ
2018

УДК 378.014.53(477)

ББК 74.48.я43

I-73

Відповідальні редактори: д.ф-м.н., проф. **М. Стріха**; чл.-кор. НАПН України, д.пед.н., проф. **О. Топузов**; **І. Стокоз**; чл.-кор. НАПН України, д.політ.н., проф. **К. Балабанов**

Члени редколегії: проф. **Х. Бакірдіз**; акад. НАН України, чл.-кор. НАПН України, д.соціол.н., проф. **В. Бакіров**; д.філол.н., проф. **О. Бондарева**; д.е.н., проф. **О. Булатова**; проф. **К. Іллюмінаті Поркарі**; проф. **В. Карайоргіс**; д.політ.н., проф. **С. Корнеа**; **О. Кочурін**; д.філос.н., с.н.с. **С. Курбатов**; акад. НАПН України, д.е.н., проф. **А. Мазаракі**; **Н. Оксенчук**; д.політ.н., проф. **І. Оніщенко**; д.філол.н., проф. **О. Павленко**; чл.-кор. НАПН України, д.філос.н., проф. **П. Саух**; к.ю.н. **М. Семенишин**; к.політ.н., проф. **М. Трофименко**; д.соціол.н., проф. **С. Щудло**.

Рекомендовано до друку Вченою радою
Маріупольського державного університету
(протокол № 9 від 28.03.2018)

УДК 378.014.53(477)

ББК 74.48.я43

I-73

Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми, перспективи : матер. II міжнар. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 18-19 квітня 2018 р. – Маріуполь : МДУ, 2018. – 646 с.

Збірник містить тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Інтернаціоналізація вищої освіти України в умовах полікультурного світового простору: стан, проблеми, перспективи», які різнобічно висвітлюють питання інтернаціоналізації вищої освіти; розглядаються фактори, що впливають на створення нових можливостей і підвищення доступності вищої освіти та забезпечення її якості; окремо приділено увагу проблемам нормативно-правового забезпечення розвитку міжнародного співробітництва в сфері вищої освіти України, академічній мобільності, розвитку лідерського потенціалу університетів і конкурентоспроможності сучасних вишів в умовах глобалізації; розглядаються проблеми підготовки вчителя Нової української школи. Видання адресоване науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти.

Федорова Ю. Г., Янковський С. В.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СТАДІЙ АРГУМЕНТАЦІЇ НАВЧАННЯ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Стадії аргументації навчання в освітній діяльності розглядаються з позицій комунікативно-етичної компетентності учасника навчання. Аргументація участі в освітній діяльності є процесом поступової раціоналізації своїх очікувань від навчання. Якщо на початковому, до-конвенційному рівні участь мотивується через зацікавлення з боку викладача, то на завершальному етапі процес навчання має не потребувати зовнішніх стимулів. Утім, варто взяти до уваги, що розвиток особистісної відповідальності за результати навчання поділяють рівною мірою всі сторони, які беруть у ній участь: організатори навчання – за якість навчання, викладачі – за зміст навчання та його методологічне забезпечення, а ті, що навчаються – за мотивацію навчання.

Ключові слова: комунікативно-етична компетенція, три етапи аргументації освіти, мотивація до навчання.

УДК. 378.091.33

Фунтікова О. О.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ

У тезах проаналізовано педагогічний та інформаційно-комунікативний технологічні підходи до підготовки майбутніх фахівців.

Ключові слова: технологія, педагогічний підхід, інформаційно-комунікаційний підхід, майбутні фахівці.

Якість вищої освіти може бути забезпечена за рахунок опанування системного діяльнісно-технологічного підходу, який можна розглядати як структуротворчий компонент підготовки майбутнього викладача.

Дискусія, яка точиться навколо дефініції «педагогічна технологія», має декілька протилежних точок зору дослідників. Ще складним питанням є використання інформаційно-комунікативних технологій у сфері опанування змісту інформаційних, телекомунікаційних засобів дистанційного навчання.

Сутність поняття «педагогічна технологія» та еволюцію цього явища досліджували: В. Беспалько, В. Боголюбов, В. Вухвалов, Б. Горячов, В. Гузєєв, В. Євдокимов, Т. Ільїна, М. Кларін, А. Кушнір, І. Лернер, В. Монахов, Т. Назарова, В. Паламарчук, О. Пехота, Л. Прессман, І. Прокопенко, Г. Селевко, М. Сибірська, С. Сисоєва, О. Філатов, Д. Черніленський, М. Чошанов, С. Шаповаленко та ін.

У 20–70-х рр. минулого століття до теоретичного обґрунтування педагогічної технології було включено: інформатику, телекомунікації, педагогічну кваліметрію, системний аналіз, теорії навчання, теорії управління пізнавальною діяльністю, оптимізацію навчального процесу, наукову організацію педагогічної праці. Загалом, уже з 40-х рр. ХХ ст. починає розширюватись та оновлюватись методологічна основа педагогічної технології [1, с. 22]. Будь-яка сучасна педагогічна технологія являє собою синтез досягнень педагогічної науки і практики, поєднання традиційних елементів минулого досвіду і того, що породжено суспільним і технічним прогресом, і, перш за все, гуманізацією, демократизацією суспільства і технологічною революцією.

Джерелами і складовими нових педагогічних технологій є: - соціальне перетворення і нове педагогічне мислення; - суспільні, педагогічні, психологічні науки; - сучасний передовий педагогічний досвід; - історичний вітчизняний і зарубіжний досвід; здобутки попередніх поколінь; народна педагогіка (етнопедагогіка); досягнення технічного прогресу.

Академік В. Беспалько звертає увагу, що в основу концепції освіти та педагогічної технології покладено педагогічну систему загальноосвітньої і вищої школи. Педагогічна технологія містить інваріантні елементи, такі як: суб'єкт навчання (виховання), цілі, зміст, процес, організаційні форми навчання (виховання). Блок дидактичних завдань (мета, зміст) і блок адекватної технології навчання мають буди пов'язані між собою. Але педагог ще не навчився коректно висувати мету, завдання та співвідносити із педагогічною технологією. Це питання треба вирішувати у перспективі [2].

Отже, якщо сутність педагогічної системи буде описано поелементно, то це дасть змогу уявити повністю сучасну концепцію освіти, яка надалі буде перебудована в концепцію педагогічної технології: від педагогічної системи до концепції освіти, а від неї – до педагогічної технології. Це шлях, який потрібно пройти як науковцям, так і практичним працівникам освіти.

Входження України в єдиний європейський соціокультурний простір актуалізує проблему самонавчання, а також науково-методичне та педагогічне забезпечення суб'єктів дистанційної освіти на підставі використання інформаційних і комунікаційних інструментів.

Наприклад, більше ніж 300 європейських вищих навчальних закладів (Саламанка, 2001 р.) дійшли висновку про необхідність створення Зони європейської вищої освіти. Асоціація європейських університетів підтримує мету, завдання та фундаментальні принципи функціонування

вищої освіти на нових євроумовах («Сумісна декларація про гармонізацію архітектури європейської системи вищої освіти», 1998 р.).

Проблема розвитку системи транснаціональної освіти розглядається позитивно низкою держав, про що свідчать матеріали міжнародного семінару «Інтеграція російської вищої школи у загальноєвропейську систему вищої освіти» (м. Санкт-Петербург, 2001 р.).

У дистанційному навчанні існує відстань між викладачем і студентом, тому студент повинен мати велику міру відповідальності за самостійне опанування програми навчання. Автономному студентові потрібна незначна допомога від викладача, який може бути для нього більше респондентом, ніж керівником. Проте деякі дорослі студенти потребують допомоги у формулюванні їхніх навчальних цілей, у роботі з джерелами інформації й оцінюванні досягнутих цілей [3, с. 111–112].

Дистанційне навчання є технологією для періодично повторюваного й безперервного навчання (recurrent and lifelong learning) і як індивідуальна діяльність базується на глибокому вивченні матеріалу, є відкритим до біхевіористського, когнітивного та інших режимів навчання. Воно має елементи індустріалізації з поділом праці, використанням механічних пристроїв, електронної обробки даних і масової комунікації, яка в основному базується на попередньо розроблених курсах. Особисті зв'язки, задоволення від навчання і співпереживання (empathy) між студентами і тими, хто підтримує (тьютори, консультанти та ін.), є основними факторами при дистанційному навчанні.

Організація дистанційного навчання спирається на такі якості особистості, як самодисципліна, самонавчання, його самостійність на підставі зміни мотивації і цілей майбутнього фахівця.

У дослідженні «Розвиток дистанційного навчання у вищій школі країн Європи та Північної Америки» (2008 р.) є термін «технологія дистанційного навчання» (ТДН) низького рівня (навчальні матеріали на паперових носіях), середнього рівня (аудіо- і відеоматеріали, компакт-диски, телекомунікації та ін., відомого в країнах СНД як портфельна ТДН) і високого рівня (Інтернет / WWW, відомого як мережева ТДН) [4].

Дистанційне навчання дає можливість забезпечити індивідуалізацію освіти, значно посиливши в ній значущість самоосвіти й самонавчання (О. Навроцький, 2004 р.).

В Україні підтримують головну мету цього процесу – консолідацію зусиль наукової та просвітницької громадськості й урядів європейських держав для підвищення якості європейської системи науки та вищої освіти у світовому вимірі.

В Україні створено відповідні центри трьох рівнів: державного (Український інститут інформаційних технологій в освіті), у тому числі при державних, комерційних і приватних ЗВО; міжнародного (Міжнародний науково-навчальний центр ЮНЕСКО/МПП інформаційних технологій і систем НАН України МОНУ) та глобального (центр дистанційного навчання Національної академії державного управління при Президентові України). Однією з умов, що спонукає студентів самонавчатися, виступає дистанційна освіта, яка з кожним роком набуває все більшого поширення. Наприклад, Г. Доомен вважає, що дистанційна освіта (Fernstudium) – це систематично організована форма самонавчання, де студентське дорадництво, презентація навчального матеріалу, супервізорство проводиться командою викладачів, кожен з яких несе певну відповідальність. Протилежністю дистанційної освіти є «пряма освіта» або face-to-face освіта – тип освіти, що здійснюється за умов прямого контакту між викладачем і студентом. Серед теорій кінця ХХ ст. – поч. ХХІ ст. оформилися технологічні освітні теорії, які безпосередньо впливають на відбір навчального матеріалу та дидактичного інструментарію для його опанування з боку майбутніх фахівців. Найвідомішими зарубіжними теоріями є теорія Р. Делінга, Ч. Ведемеєра, М. Мура, О. Петерса, Б. Гольмберга та ін.

Дистанційне навчання – це теорії автономії і незалежного навчання (Р. Делінг, Ч. Ведемеєр (С. Wedemeyer), М. Мур), індустріалізація викладання (О. Петерс), інтерактивності й комунікації (Б. Гольмберг).

Німецький дослідник О. Петерс стверджує, що групове, усне та традиційне навчання було доіндустріальною формою. Кореспондентське навчання (КН) та індустріалізація суспільства виникли приблизно одночасно, завдяки швидкому поштовому обслуговуванню населення, зростанню залізничної мережі (Б. Шуневич, 2008 р.). З 1930-х рр. ХХ ст. на Заході для передачі навчальних друкованих матеріалів почало використовуватися радіо. З 1950-х рр. розширилась мережа навчального телебачення [4].

Дистанційне навчання має відповідні моделі: за видами установ, які проводять дистанційне навчання (С. Манджуліка, В. Редді, Є. Полат); за видами навчального матеріалу і формою, у якій він може бути переданий студентам (Є. Полат, Дж. Тейлор); за видом подання і засобами доставлення навчальних матеріалів (О. Андруєв і В. Солдаткін); за прибутком ЗВО, який можна отримати, використовуючи ДН (С. Манджуліка, В. Редді) та ін.

Таким чином, забезпечення якості вищої освіти в умовах інтернаціоналізації можливе за рахунок системного опанування різних педагогічних або інформаційно-комунікаційних (дистанційних) технологічних підходів до підготовки майбутніх фахівців у ЗВО.

Список використаної літератури

1. Селевко Г. С. Технологический подход в образовании. *Школьные технологии*. 2004. № 4. С. 22–34.
2. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. М., 1989. 192 с.
3. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності : навчальний посібник. Київ, 2005. 223 с.
4. Шуневич Б. І Розвиток дистанційного навчання у вищій школі країн Європи та Північної Америки : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01. Київ, 2008. 36 с.

О. Funtikova

PROVIDING QUALITY OF HIGHER EDUCATION IN THE CONDITIONS OF INTERNATIONALIZATION: CURRENT STATUS AND PROSPECTS FOR DEVELOPMENT OF TECHNOLOGICAL APPROACHES

The article analyzes the pedagogical, informational and communicative technological approaches in the training of future specialists.

Keywords: technology, pedagogical approach, information and communication approach, future specialists.

УДК 378.091:811

Цибулько О. С.

ENGLISH AS A MEDIUM OF INSTRUCTION ЯК ЧИННИК ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

У тезах розглядаються особливості використання англійської мови для викладання дисциплін в українських ЗВО. З'ясовані основні проблеми на шляху впровадження ЕМІ в українських університетах. Обґрунтовано необхідність інтернаціоналізації вищої освіти.

Ключові слова: *English as a medium of instruction, Британська Рада, мобільність студентів, конкурентоспроможність університету.*

Сучасним чинником інтернаціоналізації вищої освіти на базовому рівні виступає поширення викладання англійською мовою різних дисциплін. Англійська може і не бути рідною мовою або мовою, розповсюдженою в регіоні, разом з тим виступає об'єднуючою ланкою конкретного вищого навчального закладу з усією світовою науковою спільнотою. Використання англійської мови для викладання власної дисципліни отримало назву **English as a medium of instruction (EMІ)**. **В Україні такий рух набуває популярності.**

Для цього є практичні причини. Більшість академічних досліджень публікується англійською мовою. Отже, якщо викладачі та студенти хочуть бути обізнаними у своїй галузі, їм потрібно вивчати та вдосконалювати англійську мову. Ось чому університети в країнах, де студенти, як правило, добре володіють англійською мовою (наприклад, Нідерланди, Скандинавія), часто переходять на англійську мову, особливо на курсах із техніки та математики.

Однак перехід до ЕМІ, який становить основну частину поточного буму, пов'язаний із помилковою точкою зору, що ЕМІ – це простий спосіб прискорити мобільність випускників у соціальній та економічній площині. Багато урядів вважають, що програми ЕМІ підвищать рівень володіння англійською мовою студентів, а отже, приведуть до вільного володіння англійською мовою. Очевидно, що ЕМІ дає студентам подвійну вигоду: знання їх предмета, а також вміння володіти англійською мовою. Більшість науковців у цьому питанні єдині та вважають, що це зробить випускників ЗВО привабливими на світовому ринку праці.

Університети вважають, що перехід на англійську мову не тільки покращить перспективи працевлаштування своїх випускників, але й зробить їх більш привабливими для абітурієнтів, які прагнуть отримати добре оплачувану майбутню професію. Також, оскільки англійська мова виступає міжнародною мовою досліджень, маючи більше співробітників на своєму факультеті, які володіють англійською мовою, ЗВО можуть збільшити кількість досліджень англійською мовою, які вони опублікують у міжнародних журналах, підвищуючи позицію університету в рейтингу.

Також впровадження програм ЕМІ в українських ЗВО є привабливим для залучення до навчання іноземних студентів, що дає можливість отримувати додатковий дохід та підвищувати власну конкурентоспроможність.

Водночас існує низка проблем, пов'язаних з упровадженням програм ЕМІ. Одна з основних проблем – рівень володіння англійською мовою викладача та студентів. Недостатній рівень володіння мовою викладача визначить його неспроможність донести інформацію слухачам, недостатній рівень володіння мовою ж студентів вимагає від викладача спрощувати інформативність курсу. Крім того, навіть за умови достатнього рівня знання англійської мови і викладачем, і його студентами існує ряд методологічних проблем, оскільки викладання нерідною мовою потребує інших форм і методів роботи. Так, наприклад, Британська Рада проводить низку тренінгів для викладачів українських ЗВО з метою поліпшення методологічної роботи у професійній діяльності викладача [1].